

Перелік використаних джерел

1. Міщик Л. І. Оптимізація підготовки соціальних педагогів до професійної діяльності. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzspp_2012_4_30
2. Сисоєва С. О. Компетентнісно зорієнтована вища освіта: формування наукового тезаурусу. URL: <http://elibrary.kubg.edu.ua/9864/1/Sysoeva%20S.A.%202015.pdf>
3. Mulder M. Competentieontwikkelinginorganisaties: perspectieven en praktijk. Uitgever: Reedbusiness, 2001. 319 p.

Мар'яна Семчишин

здобувач вищої освіти соціально-гуманітарного факультету
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник:

Ольга Шаюк

к. психол. н., доцент кафедри психології та соціальної роботи
Західноукраїнський національний університет

ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІЙНЕ УЗМІСТОВЛЕННЯ ДОВІРИ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ФЕНОМЕНУ

Довіра – тотальний феномен соціального життя, який існує в усіх соціальних сферах і на всіх рівнях організації суспільства. Його провідною соціально-психологічною функцією є інтеграція суспільства через реалізацію іншої (основної) функції довіри – забезпечення спільної ефективної діяльності соціальних суб'єктів. Інші соціально-психологічні функції довіри: комунікативна, інтерактивна, перцептивна, управлінська, прогностична, орієнтаційна, стабілізаційна.

Теоретико-методологічний аналіз поняття довіри в світлі результатів міждисциплінарного знання експлікує довіру як вихідну умову виникнення і існування спільності, як спосіб соціальної інтеракції, як символічний кредит, як рольове очікування, як спосіб накопичення соціального капіталу, як передумову соціального порядку і як інструмент ефективного спілкування [2; 4].

Довіра верифікується як соціальна поведінка (професійно компетентна поведінку) і груповий стан, як узагальнене очікування, як каталізатор процесу прийняття рішень і конкурентності. Довіра знижує трансакційні витрати у відносинах обміну, відтак впливає на

економічну ефективність. Розрізняють персоніфіковану довіру та інституційну довіру [3; 5].

Поняття соціального капіталу відображає стійкі продуктивні міжособистісні та генералізовані зв'язки, що базуються на довірі, взаємному визнанні, колективній ідентичності, солідарності тощо. У свою чергу довіра як змістовна основа соціального капіталу позначає можливість покладання на волю іншого, вимогу дотримання добровільно взятих зобов'язань, що здійснюється шляхом розповсюдженої орієнтації на те, що взагалі можна очікувати від інших. Розрізнення довіри та соціального капіталу можливе шляхом виявлення їх функціональних, сутнісних, рівневих та актуалізованих властивостей. Довіра відображає ціннісний та нормативний аспекти соціального капіталу, позначаючи просторову динаміку соціокультурного руху від особистого відчуття захищеності до загального генералізованого, інституційного та символічного відношення надійності. Важливе значення має позитивний досвід попередніх взаємодій, що, за умови виходу на рівень спільноти, впливає на нормативну практику закріплення цього досвіду, формуючи культуру довіри, що по суті є актуалізованим соціальним капіталом [3].

Концептуалізація соціального капіталу як зреалізованої довіри відображає міру надійності та ефективності соціальних зв'язків. Така комунікативно-орієнтативна настанова надійності відносно Іншого (як персоніфікованого, так і деперсоніфікованого) як імператив довіри стає умовою можливості узгоджених інтеракцій, а також стимулом до співробітництва та кооперації, що й зумовлює визначення довіри ціннісною основою соціальної взаємодії. Соціальний капітал, таким чином, відображає ресурсний зріз регіонального потенціалу країни, що визначається спільною ідентичністю, специфічним співвідношенням традиційних та емансипаційних цінностей, наявними та перспективними можливостями громади тощо.

Довіра – ресурс накопичення соціального капіталу, вона відображає актуальний і минулий досвід соціальних взаємодій, відтворює усталені традиції, структуру і норми взаємин, трактується

як символічний кредит і є головна умова можливості соціально-економічного життя. Воно базується на системі очікувань і становить основу кооперації. Практична цінність довіри полягає в забезпеченні ефективного функціонування соціально-економічних систем. Дефіцит довіри спричинює дефіцит соціального капіталу. Радіус довіри, як показник соціального капіталу, відображає широту та інтенсивність соціальних зв'язків в суспільстві [1].

Довіра є важливою характеристикою стану суспільства, при відсутності довіри неможливий нормальний розвиток нації, економіки, не можливе збільшення соціального капіталу та ефективного державного управління. Низький рівень довіри призводить до сприйняття соціальних взаємодій як досить небезпечних, а також втрати відчуття надійності в суспільстві або просторі.

Сучасна світова соціальна система виявляє ознаки високої диференціації і має складну багатовимірну природу. Тенденції глобалізації вимагають нового механізму кооперації і комунікації, заснованого на взаємній довірі. В умовах появи глобального ризику вимоги до фактору довіри, що мінімізує ризик і знижує невизначеність, що забезпечує керованість світовою соціально-економічною системою, істотно підвищуються. У соціальних реаліях глобалізму довіра відображає інтенцію до об'єднання, асоціювання, співпраці, партнерства, діалогу в умовах світових кризових трансформацій, напруженості, появи глобального ризику.

Перелік використаних джерел

1. Геєць В. М. Взаємодія довіри і розвитку. *Економічна теорія*. 2002. №3. С. 3-16.
2. Гидденс Э. Устройство общества: очерк теории структуризации. М: Академический Проект, 2003. 400 с
3. Дмитренко Г. А. Соціальний капітал як підґрунтя позитивних трансформаційних процесів в Україні. *Демографія та соціальна економіка*. 2013. №1 (19). С. 100–110. – doi: 10.15407/dse2013.01.037
4. Дмитренко Г. А. Довіра та соціальний капітал: просторова ціннісно-нормативна інтерпретація ISSN 2072-9480. *Демографія та соціальна економіка*, 2016. №1 (26). С. 131-141.
5. Доцепко Е. Л. Семантика межличностного общения: автореф. дис. ... докт. псих. наук. М., 2001. 40 с.